

Situne Dei

Årsskrift för Sigtunaforskning och historisk arkeologi

2020

Redaktion:

Anders Söderberg
Charlotte Hedenstierna-Jonson
Anna Kjellström
Magnus Källström
Cecilia Ljung
Johan Runer

Utgiven av Sigtuna Museum

Recension

Christer Westerdahl

Att färdas i gamla tider. Äldre tiders resande som kunskapsfält.

Båtdokgruppen, Skärhamn 2018. Inb. 395 sidor, stort format.

ISBN 978-91-87360-98-5

Nuförtiden skiljer vatten människor åt, förr förenade det. Se där ett ofta luftat påstående om äldre tiders kommunikationer. Men är det sant? Svaret kan sökas i Christer Westerdahls nya stora arbete om färder, vägar, landskap och sjöfart. Här behandlas förhållanden från forntiden till tiden strax före början på industrialiseringen, ca 1850.

Författaren är arkeolog i grunden men har under sin mångåriga lärar- och forskargärning med bas på platser som Härnösand, Köpenhamn och Trondheim successivt utvecklat en etnologisk och allmänt bred kulturhistorisk vetenskapsprofil. Han är bekant inte minst för sina kustinventeringar (arbetet "Norrlandsleden" i tre delar, 1987–2014) och för att ha lanserat disciplinen "maritim arkeologi". Han har vidare publicerat undersökningar om äldre båttyper vid Väneren, samiska båttraditioner och mycket annat.

Förhållanden i Sverige är i fokus i den nya boken men en hel del handlar också om Norge och Finland. Författaren går systematiskt igenom de olika källmaterialen, demonstrerar sin djupa förtrogenhet med äldre forskning och utnyttjar egna tidigare fältundersökningar, insamlingar av muntlig tradition och studier.

Motsättningen mellan färder till lands och till sjöss löser han i praktiken upp genom att konkret påvisa hur äldre tiders färdande ständigt anpassades till naturens förutsättningar, årstidernas växlingar och olika ändamål. I inlandet kunde en resa omfatta byten av färdmedel och omlastningar. Mindre båtar kunde då ibland bäras eller släpas över land mellan vattendrag eller förbi ofarbara forsar. Sådant har också förekommit över landtungor på Norges utsatta atlantkust. Eller också hade man båtar liggande i olika sjöar och gick till fots emellan.

Ortnamnen, dessa kulturlandskapets fossiler, utnyttjas flitigt som källa vid färdledsanalyserna. Boken innehåller dessutom en katalog över namn och företeelser, som kan knytas till vägar. Och som ett exempel på författarens intresse för människans attityd till färdande, ett register över offerkast i Sverige.

Att ta ett totalgrepp över "gamla tider" kan verka pretentiöst men genom att låta människors berättelser, parat med en egen stark inlevelse i äldre föreställningsvärldar, bli ledmotiv så löser författaren uppgiften. Mer än en faktaredovisning är resultatet en historia om människan som kulturvarelse.

Boken är mycket skickligt sammanställd och trevligt skriven. Bildmaterialet är välvalt och kvalitén i regel god.

Rune Edberg